

Sygn. akt III Ca 1967/16, III Ca 1968/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Marcin Rak (spr.)

Sędzia SO Artur Żymełka

Sędzia SO Roman Troll

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2017 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa G. H.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

oraz z powództwa K. B.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 1 września 2016 r., sygn. akt I C 846/16

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 2 i 4 w ten sposób, że nie obciąża powodów kosztami procesu;**
- 2. oddala apelację powodów w pozostałej części;**
- 3. nie obciąża powodów kosztami postępowania odwoławczego.**

SSO Roman Troll SSO Marcin Rak SSO Artur Żymełka

Sygn. akt *III Ca 1967 – (...)*

UZASADNIENIE

Pozwem z 18 lutego 2016 roku powódka domagała się od pozwanej kwoty 400 euro z ustawowymi odsetkami od 6 sierpnia 2014 roku oraz kosztami sporu tytułem odszkodowania za przekraczające 3 godziny opóźnienie lotu, który odbył się w dniu 5 sierpnia 2014 roku na trasie F. – K..

Pozwem z 15 lutego 2016 roku powód domagał się od pozwanej kwoty 400 euro z ustawowymi odsetkami od 6 sierpnia 2014 roku oraz kosztami sporu tytułem odszkodowania za przekraczające 3 godziny opóźnienie lotu, który odbył się w dniu 5 sierpnia 2014 roku na trasie F. – K..

W sprzeciwach od wydanych w sprawach nakazach zapłaty w postępowaniu upominawczym pozwana wniosła oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów sporu podnosząc zarzut przedawnienia roszczenia.

Sąd Rejonowy połączył te sprawy do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Wyrokiem łącznym z 1 września 2016 roku Sąd Rejonowy oddalił połączone powództwa i zasądził od powódki i powoda na rzecz pozwanej kwoty po 1.217 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Wyrok ten zapadł po ustaleniu, że powód w dniu 5 sierpnia 2014 roku odbył lot samolotem pozwanej na trasie F. – K.. Opóźnienie lotu wyniosło ponad trzy i pół godziny.

Uwzględniając te ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy wskazał, że zasada odpowiedzialności pozwanej określona została w rozporządzeniu (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 11 lutego 2004 roku ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91. Dalej wskazał, że art. 7 w zw. z art. 5 i 6 tego rozporządzenia przyznaje prawo do odszkodowania dla pasażera jeżeli ten przybędzie do miejsca docelowego co najmniej trzy godziny po planowanej przez przewoźnika lotniczego godzinie przylotu. Wykładnia przepisów w tym zakresie dokonana została wyrokami Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu z 19 listopada 2009 roku w sprawie C-402/07 oraz z 23 października 2012 roku w połączonych sprawach C - 581/10 i C - 629/10.

Dalej Sąd Rejonowy zważył, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z 22 listopada 2012 roku w sprawie C - 139/11, terminy przedawnienia roszczeń określonych w art. 5 i 7 rozporządzenia 261/2004 należy ustalać zgodnie z przepisami krajowymi każdego państwa członkowskiego. Uzasadnienie tego wyroku wskazuje nadto, że kwestie przedawnienia nie mogą być rozstrzygane na podstawie art. 29 Konwencji o ujednocnieniu niektórych prawideł dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego, podpisanej w W. 12 października 1929 roku i art. 35 sporządzonej w M. w dniu 28 maja 1999 roku Konwencji o ujednocnieniu niektórych prawideł dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego. Pomimo zatem, że druga z wymienionych konwencji została ratyfikowana i stanowi część polskiego porządku prawnego, to jej stosowanie jest wyłączone zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości C - 139/11.

Sąd Rejonowy wywiódł nadto, że zgodnie z art. 205 ust 1 ustawy z 3 lipca 2002 roku Prawo lotnicze (Dz. U. z 2016 r., poz. 605), do umowy przewozu lotniczego, w tym czarteru lotniczego oraz do innych stosunków cywilnoprawnych związanych z przewozem lotniczym, nieuregulowanych przepisami niniejszej ustawy stosuje się przepisy prawa cywilnego. Skoro ustawa prawo lotnicze nie normuje kwestii związanych z przedawnieniem roszczeń, to w sprawie zastosowanie mieć powinny przepisy kodeksu cywilnego.

Z dalszych wywodów Sądu Rejonowego wynika, że ogólne terminy przedawnienia roszczeń określone są w art. 118 k.c. i wynoszą minimum 3 lata. Stosowanie tej regulacji jest jednak wyłączone, gdy przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

W aspekcie regulacji szczególnych Sąd Rejonowy ocenił, że na gruncie regulującego szczególne zasady odpowiedzialności przewoźnika rozporządzenia 261/2004, do zawarcia umowy przewozu dochodzi zarówno gdy umowę tą zawiera z przewoźnikiem zarówno pasażer jak i gdy umowa przewozu jest elementem umowy o usługę turystyczną i jest zawierana w imieniu pasażera przez organizatora usługi turystycznej. Kwestie związane z umową przewozu regulują art. 774 i nast. k.c. Zgodnie z art. 775 k.c. przepisy k.c. dotyczące umowy przewozu stosuje się do poszczególnych rodzajów tylko o tyle, o ile przewóz ten nie jest uregulowany innymi przepisami. Art. 778 k.c. stanowi natomiast, że roszczenia z umowy przewozu osób przedawniają się z upływem roku od dnia wykonania umowy przewozu, a gdy przewóz nie został wykonany – od dnia kiedy miał być wykonany. Skoro kwestie związane

z przewozem lotniczym reguluje cytowana ustawa z 3 lipca 2002 roku Prawo lotnicze, to mogłoby się wydawać, że stosowanie art. 778 k.c. jest wyłączone, zaś kwestie przedawnienia powinny być oceniane na podstawie art. 118 k.c. Niemniej jednak, odesłanie do stosowania innych przepisów nie ma w kodeksie formy jednorodnej. Zakres odesłania może być różny i polegać na tym, że określonych przepisów nie stosuje się w ogóle gdy reguluje je inny akt normatywny albo na tym, że stosuje się je wtedy gdy są uregulowane w innych przepisach ale nie regulują konkretnej kwestii.

Wobec tego Sąd Rejonowy wskazał, że cytowana ustawa prawo lotnicze nie reguluje wprost przedawnienia roszczeń związanych z umową przewozu odwołując się do unormowań konwencji warszawskiej i montrealskiej przewidujących dwuletni termin przedawnienia. Stosowanie tych konwencji jest jednak wyłączone, a zatem zastosowanie w sprawie poprzez art. 775 k.c., do ustalenia terminu przedawnienia znaleźć powinna norma art. 778 k.c. Wskazany w art. 775 k.c. brak uregulowania odrębnymi przepisami dotyczy bowiem jedynie kwestii przedawnienia. Przyjęcie odmiennej interpretacji nakazywałoby wyłączenie stosowania do przewozu lotniczego wszystkich przepisów kodeksu cywilnego dotyczących umowy przewozu pomimo, iż brak jest możliwości stosowania wynikających z prawa lotniczego norm dotyczących przedawnienia. Nadto przyjęcie 10 – letniego terminu przedawnienia z art. 118 k.c. byłoby nieracjonalne w świetle zasady pewności obrotu prawnego. Nadto termin z art. 778 k.c. jest zbliżony do terminu wynikającego z konwencji warszawskiej i montrealskiej.

Odnosząc te założenia do ustalonych okoliczności sprawy Sąd Rejonowy wskazał, że przewóz nastąpił 5 sierpnia 2014 roku, a więc roszczenie było przedawnione, co pozwalało pozwanej na zwolnienie się od obowiązku zaspokojenia roszczenia zgodnie z art. 117§2 k.c. Według Sądu Rejonowego skorzystanie z zarzutu przedawnienia nie było przy tym nadużyciem prawa o jakim mowa w art. 5 k.c. Roczny termin na dochodzenie roszczeń był wystarczający, a strona powodowa nie wykazała aby został on przerwany albo aby istniały okoliczności uniemożliwiające jego dochodzenie w tym terminie.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł z powołaniem na art. 98 k.p.c. uzasadniający obciążenie przegrywających powodów obowiązkiem ich zwrotu na rzecz pozwanej.

Apelację od tego wyroku wnieśli powodowie zarzucając naruszenie:

- art. 233§1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że umowa zawarta przez powoda nie jest umową świadczenie usług lecz umową przewozu, a w konsekwencji pominięcie, że termin przedawnienia roszczeń winien wynosić 3 lata;
- art. 233§1 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że roczny i dwuletni termin przedawnienia roszczeń są do siebie zbliżone;
- art. 233§1 k.p.c. poprzez pominięcie zasad wykładni orzeczeń Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości stanowiących o konieczności ich dokonywania przy zastosowaniu reguł celowościowo – funkcjonalnych i reguły maksymalnej efektywności prawa wspólnotowego nakazującej dokonywanie wykładni w sposób maksymalnie korzystny z punktu widzenia tego prawa praw jednostki;
- art. 328§2 k.p.c. przez pominięcie w uzasadnieniu przyczyn dla których nie Sąd Rejonowy nie zastosował przepisów konwencji montrealskiej;
- art. 98 k.p.c. w za z art. 102 k.p.c. poprzez obciążenie strony powodowej kosztami procesu;
- art. 774 – 778 k.c. przez błędne uznanie, że strony łączyła umowa przewozu, gdy umowa na podstawie której powodowie korzystali z usług pozwanej miała charakter umowy nienazwanej zawartej z organizatorem wycieczki będącym rodzajem pośrednika w zakupie biletu lotniczego;
- art. 750 k.c. w zw. z art. 118 k.c. oraz art. 442¹ k.c. przez ich niezastosowanie gdy umowa na podstawie której powód korzystał z usług pozwanej miała charakter umowy nienazwanej, zaś w związku z zawarciem umowy z przedsiębiorcą, termin przedawnienia roszczeń z niej wynikających wynosił 3 lata;

- art. 208 – ustawy Prawo lotnicze w zw. z art. 97 Konstytucji RP oraz art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej poprzez ich błędną wykładnię prowadząca do wniosku, że w niniejszej sprawie nie znajdują zastosowania postanowienia konwencji montrealskiej;

- art. 2 pkt b, art. 3 ust 5 i 7 rozporządzenia 261/2004 przez uznanie, że to nie stanowi ono samoistnej podstawy dochodzenia roszczenia, a co za tym idzie roszczenie powoda jest związane z umową przewozu realizowaną na zlecenie osoby trzeciej i jako takie podlega regulacji art. 774 i nast. k.c.

Formułując te zarzuty domagali się zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia powództwa oraz zasądzenia kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy. W razie uznania argumentacji za niezasadną wnosili o zmianę rozstrzygnięcia w zakresie kosztów procesu poprzez nie obciążania ich tymi kosztami jak i kosztami postępowania odwoławczego. W tym aspekcie powoływali się na rozbieżności orzecznicze dotyczące kwestii przedawnienia spornych roszczeń oraz przysługujący im status konsumenta.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skarżący stawiają w apelacji zarzut naruszenia art. 233§1 k.p.c. Postawienie tego zarzutu jest jednoznaczne z kwestionowaniem poczynionych przez sąd I instancji ustaleń faktycznych. Stosowanie art. 233§1 k.p.c. sprowadza się bowiem do oceny dowodów i wyciągania z nich wniosków, na podstawie których ustalane są fakty istotne dla rozstrzygnięcia.

Skarżący zdają się niedostrzegać tej zależności. Lektura uzasadnienia omawianego zarzutu prowadzi bowiem do wniosku, że pod pretekstem stawiania zarzutu naruszenia art. 233§1 k.p.c. skarżący w istocie kwestionują prawidłowość dokonanej przez Sąd Rejonowy wykładni przepisów prawa materialnego.

Zarzut naruszenia art. 233§1 k.p.c. musiał być zatem uznany za oczywiście bezzasadny. Fakty istotne dla rozstrzygnięcia nie było bowiem w sprawie sporne. Wszak w toku postępowania nie było kwestionowane to, że w ramach zawartej zarówno przez powódkę jak i powoda z biurem podróży usługi turystycznej pozwana świadczyła przewóz lotniczy w dniu 5 sierpnia 2014 roku na trasie F. – K.. Samolot, którego pasażerami byli m.in. powodowie, przybył do K. z ponad trzypółgodzinnym opóźnieniem w stosunku do planowej godziny przylotu.

Co się z kolei tyczy zarzutu naruszenia art. 328§2 k.p.c. to chybnym było twierdzenie jakoby Sąd Rejonowy nie wskazał przyczyn, dla których wyłączył możliwość stosowania w sprawie przepisów o przedawnieniu objętych konwencją montrealską. Wywód w tym zakresie znajduje się bowiem na stronie 4 uzasadnienia i odwołuje się do wykładni przepisów prawa dokonanych w wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawach C – 139/11 oraz C - 581/10 i C - 629/10. Także i ten zarzut ocenić więc należało za niezasadny. Na marginesie zaznaczenia wymaga, że zgodnie z jednolitym i utrwalonym orzecnictwem zarzut ten może stanowić usprawiedliwioną podstawę apelacji tylko w wyjątkowych wypadkach, a mianowicie wówczas gdy niezachowanie jego wymagań konstrukcyjnych uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub nie pozwala na jego kontrolę odwoławczą. Tylko w takim wypadku uchybienie art. 328 § 2 k.p.c. może mieć wpływ na wynik sprawy. Tego rodzaju wadliwości nie sposób natomiast dostrzec w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, który tym samym poddawał się kontroli instancyjnej, co z kolei umożliwiało rozpoznanie apelacji w sposób pozwalający na prawomocne zakończenie sprawy.

Apelujący w istocie kwestionowali prawidłowość zastosowania (lub niezastosowania) przez Sąd Rejonowy wyartykułowanych w apelacji norm prawa materialnego.

Oceniając zaskarżony wyrok w tym zakresie Sąd Okręgowy zważył, że Sąd Rejonowy szeroko i przekonująco umotywował swoje stanowisko dotyczące zasad przedawnienia roszczenia powodów wywodzonego z przepisów

rozporządzenia 261/2004. Argumentacja w tym zakresie jest pełna i przekonująca, a zarzuty apelacji nie mogły jej podważyć. W szczególności to, że powodowie nie zawierali umowy przewozu bezpośrednio z pozwaną lecz zawierali umowę o świadczenie usług turystycznych z niezwiązanym z pozwaną biurem podróży, nie mogło mieć wpływu na kwalifikację stosunku prawnego istniejącego między powodami a pozwaną. Skoro bowiem roszczenie powodów wynikało z rozporządzenia 261/2004 regulującego odpowiedzialność przewoźników lotniczych wynikającą z nieprawidłowego zrealizowania umowy przewozu lotniczego, to bez znaczenia było w jakich okolicznościach umowa taka została zawarta. Wszak odpowiedzialność wynikająca ze wskazanego rozporządzenia związana jest tylko i wyłącznie z samym realizowaniem (lub niezrealizowaniem) usługi przewozu lotniczego. Okoliczność tą miał zresztą na względzie Sąd Rejonowy.

Sformułowany przez tenże Sąd wniosek dotyczący normy prawnej właściwej dla oceny terminu przedawnienia roszczenia powodów znajduje nadto potwierdzenie w treści uchwały Sądu Najwyższego z 17 marca 2017 roku, III CZP 111/16 stwierdzającej, że roszczenie o odszkodowanie przewidziane w art. 7 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91, przedawnia się w terminie rocznym na podstawie art. 778 k.c.

Wnioski tej uchwały Sąd Okręgowy w całości podziela.

Jako, że opóźniony lot odbył się w dniu 5 sierpnia 2014 roku, a powódka wystąpiła z roszczeniem w dniu 18 lutego 2016 roku zaś powód w dniu 15 lutego 2016 roku, to w dacie wytoczenia powództw sporne roszczenia były przedawnione. Podniesienie przez pozwaną zarzutu przedawnienia skutkowało zastosowaniem normy art. 117§2 k.c. pozwalającej na zwolnienie z obowiązku świadczenia przedawnionego roszczenia, co prowadziło do wniosku o trafności rozstrzygnięcia oddalającego oba powództwa.

Sąd Okręgowy podzielił jednakże wniosek powodów co do powinności zastosowania w sprawie normy art. 102 k.p.c. w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach. Wskazać bowiem trzeba, że kwestia przedawnienia roszczenia wynikającego z rozporządzenia 261/2004 roku wzbudzała wątpliwości w orzecznictwie, a wykładnia przepisów prowadzić mogła do różnych wniosków co do długości tego terminu, których w zależności od przyjętej wykładni mógł wynosić, rok, dwa, trzy lub dziesięć lat. Wątpliwości te wyjaśnione zostały uchwałą Sądu Najwyższego wydaną już po zaskarżeniu wyroku przez powodów. Co też istotne uchwała ta przyjęła najkrótszy z możliwych terminów przedawnienia, a powodowie z roszczeniem wystąpili w 21 miesięcy po zrealizowaniu opóźnionego lotu. Nie można było też pomijać, że powodowie mieli w sprawie status konsumentów. Okoliczności te przesądzały o istnieniu podstaw do nie obciążania ich kosztami procesu.

Z tych też względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386§1 k.p.c., a w pozostałej części apelację powodów jako bezzasadną oddalił z mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na tej samej zasadzie z art. 102 k.p.c. uznając, że opisane podstawy do jej zastosowania w postępowaniu przed Sądem Rejonowym pozostawały aktualne także w postępowaniu odwoławczym zwłaszcza gdy zważyło się na datę uchwały Sądu Najwyższego wyjaśniającej podstawy oceny zarzutu przedawnienia.

SSO Roman Troll SSO Marcin Rak SSO Artur Żymełka